

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

Director.: **DIMITRIE ALEXANDRESCO**

Decanul Facultății de Drept din Iași, fost Procuror-general la Înalta Curte de Casație

Prim-Redactor: **EMANOIL DAN**

Licențiat în drept, avocat

Redactor-proprietar: **I. S. CODREANU**

Licențiat în drept și științe de Stat, avocat

ABONAMENTUL

Pe an, în România, cu Tabla . . . 45 lei
 6 luni 20 »
 3 luni 10 »
 Streinătate 50 lei pe an, 25 pe 6 luni

Apare de două ori pe săptămână
 sub direcțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția & Administrația
 București, CALEA RAHOVEI, 5

Lângă Palatul Justiției

= TELEFON 16/98 =

A apărut:

Dreptul Constituțional (ed. III) de d-l profesor
 C. G. Disescu. — Preț 20 lei.

SUMAR

- Desistarea reclamantului în calomnie, de d-l judecător I. Mănescu;
- Efectele desistării reclamantului în acțiunea de calomnie, de d-l avocat E. C. Decusară, cu o Notă de d-l profesor I. Tanoviceanu;
- O coincidență relativ la chestiunea credelui aparent, de d-l judecător Eugen Petiț;

JURISPRUDENȚA

- Curtea cu jurați dir. Teleorman: *Minorul D. Benu pus sub acuzare pentru comiterea unui delict* (Minorul are nevoie de a fi reprezentat de tutorele său înaintea unei instanțe corecționale, spre a putea răspunde la o acțiune în despăgubiri, când această acțiune se exercită concomitent cu acțiunea penală), cu o Notă de d-l profesor I. Tanoviceanu;
- Curtea de apel București s. II și Trib. Teleorman s. I: *I. S. face contestație contra mandatului de arestare* (Dacă Decretul regal de amnestie din 3 Octombrie 1914 se poate aplica și aceluia cari, fiind condamnați, au atacat cu apel peste termen sentința tribunalului), cu o Notă de d-l P. St. St.

Rezumatele Jurisprudenței Curței noastre de casație

- Casație s. I: Timbru.—Apel.—Amânarea lui de trei ori după cererea părților.—Nedepunerea unei noi taxe de apel.—Respingerea lui ca netimbrat.—Casare.—Art. 93 pr. civilă.
- Casație s. II: Calomnie.—Elementele delictului.—Rostirea în public.—Motivarea hotărârei.
- Casație s. III: Taxa de 3% pe salariu.—Avocat care primește leafă de la o societate.—Impunerea lefii cu 3%.

Desistarea reclamantului în calomnie

În *Curierul Judiciar* No. 14 din 22 Febr. 1915 s'a publicat o sentință a trib. de Muscel prin care majoritatea tribunalului a achitat pe inculpat pentru faptul de calomnie, față de declarațiunea reclamantului, făcută în instanță, cum că își retrace acțiunea întrucât s'a împăcat cu inculpatul și nu mai are nici o pretenție.

Mărturisesc că în calitatea mea de judecător de tribunal și în unire cu colegii ce formau tribunalul am pronunțat de asemenea achitarea. Am fost însă mai exigent și ca să împac interesul

părților cu discuția ce există în jurisprudență, am întrebat pe reclamant dacă în cazul acesta, faptele defaimate de inculpat sunt adevărate și nu de puține ori reclamantul a făcut și această afirmație, vom vedea mai pe urmă dacă tribunalul poate pune la îndoială această declarațiune a reclamantului și dacă este vreun interes pentru judecată, distincțiunea dacă mărturisirea este făcută de reclamant cu toată sinceritatea sau dintr'un interes material sau moral.

În tot cazul, am luat act de declarațiunea reclamantului și în baza art. 295 și 296 c. p. am achitat pe inculpat, nu am stins acțiunea publică.

Am făcut bine? cred că îndoiala nu poate să existe.

Art. 294 c. p. zice: «Este culpabil de calomnie, acela care prin cuvinte rostite în public, etc. va propune asupra unui individ fapte care de ar fi adevărate ar supune pe propus la pedepse, etc.»

Art. 295 c. p. zice: Se socotesc mincinoasă ori ce imputare pentru care nu se înfățișează legiuită dovadă.

Iar art. 296 c. p. se rostește: «Când fapta imputată asupra cuiva se va dovedi adevărată, imputatorul va fi apărut de ori ce pedeapsă.

Se va socoti ca dovadă legiuită numai aceia ce va rezultă dintr'o hotărâre judecătorească sau din ori ce alt act autentic sau din vreun înscris cu scrierea și cu subscrierea imputatului.»

Față de aceste texte de lege, declarația făcută de reclamant, în fața tribunalului, cum că cele defaimate de inculpat sunt adevărate, incontestabil că este o dovadă în sensul art. 296 c. p. favorabilă inculpatului față de care tribunalul, chiar înainte de audierea martorilor propuși în dovedirea faptului defăimării, să pronunțe achitarea inculpatului, nu stingerea acțiunii publice.

Dar poate se va zice că nu așa s'a întâmplat cazul în fața trib. de Muscel.

Ei bine. Ce a declarat reclamantul în fața trib.

de Muscel? A declarat că nu mai are nici o pretenție contra inculpatului. Oare pentru tribunal această declarație nu poate fi luată ca o legiuită dovadă în sensul art. 296, și prin suverana sa apăsare să o interprete în sensul că inculpatul în asemenea caz nu a spus un neadevăr despre care de multe ori nu se poate invoca ca probă de cât conștiința celui defaimat? Credem că răspunsul nu poate fi de cât afirmativ și considerând pe inculpat că și-a făcut dovada ce-l conduce la achitare să fie cu drept cuvânt achitat chiar înainte de audierea martorilor din a căroră declarație să se constate materialitatea faptului.

D-l Profesor Tanoviceanu, adnotând sentința despre care este vorba, se rostește că în cazul când reclamantul declară în fața tribunalului că se desistă, să fie chemat ca martor și sub prestare de jurământ să i se ia declarația asupra veracității faptului.

Mai întâi mi se pare curios ca în propria sa reclamațiune, reclamantul să devie martor, să fie adus cu mandat, și supus jurământului, ca să declare dacă este adevărat sau nu ceea ce a reclamat (a).

Totuși de vreme ce acest mod de a proceda este susținut de d-l profesor Tanoviceanu, poate că este juridic.

În tot cazul, într'un proces de calomnie ar fi să fim mai pretențioși decât însăși legea, căci de unde legea prin art. 296 c. p. se mulțumește cu o declarație autentică și ceva mai mult cu un înscris, scris și subscris de imputat, alică de cel ce se pretinde vătămat de calomnie, noi ar urma să nu ne mulțumim nici pe declarația autentică nici pe un simplu înscris privat, până ce nu-l vom chema să facă declarația sub prestare de jurământ.

Care este interesul ca judecata să nu pue preț pe declarațiunea reclamantului făcută în fața trib., când art. 296 c. p. o îngăduie.

Se ia ca argument că în faptul de furt, declarația reclamantului, că nu i s'a furat obiectul pentru care reclamase, nu ar dezarma pe reprezentantul ministerului public.

Este foarte adevărat. Însă la furt nu avem un articol ca la calomnie (art. 296 c. p.).

a) Nota I. Tanoviceanu. Nu trebuie să se pară curios acest lucru, fiindcă el rezultă din principii. Partea civilă nu poate să fie martor din cauză că: nullus i doneus testis *in re sua* inteligitur. Când însă partea vătămată n'a făcut pretențiuni de despăgubire, or s'a desistat de pretențiunile sale, ea poate fi martură, fiindcă ea nu mai are niciun interes în afacere și nu e temere că interesul său o va face să fie sperjură. Ca aplicare a principiului cu drept cuvânt Curtea noastră de casațiune a decis că, de oarece conform legii lucrurile de mită se confiscă, *reclamantul mituitor* poate să fie ascultat ca martor. Cas. II, 443 din 3 Febr. 1910, Jurisprudența, an. III, No. 8, p. 126.

După mine, se dă un rol greșit desistărei reclamantului în procesele de calomnie. I se atribue rolul de a căuta să suprimă acțiunea publică, pe care reclamantul nu mai este stăpân din momentul ce a făcut cerere de dare în judecată. Mi se pare că altfel trebuie înțeles, rolul desistărei reclamantului în procesele de calomnie. Reclamantul prin declarația ce face tribunalului că nu mai are nici o pretenție nu caută să oprească pe reprezentantul ministerului public de a duce mai departe acțiunea publică prin declarația lui. El caută să facă să înceteze prin declarația lui, eforturile ministerului public, și să vie în ajutorul inculpatului pe care în conștiința lui poate că îl știe nevinovat. La ce folos insistența ministerului public de a se audia martorii ca să se probeze materialitatea faptului, când se face cu anticipație proba nevinovăției inculpatului în conformitate cu legea?

O altă chestie ce se discută, este dacă în calomnie se poate stinge acțiunea publică?

Este foarte adevărat că nu se poate stinge. Stingerea acțiunii publice este o creațiune a legiuitorului, pentru anumite fapte bine determinate între care nu intră și calomnia. Dar, aceasta cere reclamantul, când declară că nu mai are nici o pretenție? Nu. Reclamantul face o simplă declarație în favoarea inculpatului și aceasta potrivit art. 296. p. c. Dar chiar dacă am admite că reclamantul, făcând declarația că nu mai are pretenție, ar cere și stingerea acțiunii publice, această cerere n'ar putea fi socotită decât ca neavenită față de împrejurarea că nu ne găsim într'unul din cazurile pentru care legea îngăduie stingerea acțiunii publice.

Nu putem însă să trecem cu vederea declarațiunea reclamantului, care profită inculpatului, și care este o dovadă ce i se cere de lege pentru a fi apărât, și pe care rămâne ca instanța de judecată să o aprecieze.

Că declarația reclamantului este sinceră sau nu, că este făcută din bună credință, sau ca consecință a unui târg rușinos, sunt chestii pentru care aprecierea judecătorilor este și grea și periculoasă în lipsă de alte probe în afară de presupțiuni. Nu trebuie să uităm că nu toate faptele care *supune pe individ la pedeapsă sau la ură, ori disprețul cetățenilor*, se pot dovedi judecătorește. Toate aceste fapte se comit în majoritatea cazurilor în taină, departe de ochii dezinteresatilor și care nu au altă probă de cât conștiința făptuitorului. Ei bine pentru aceste fapte putem refuza ca probă în favoarea inculpatului calomniator, declarațiunea reclamantului că nu mai are nici o pretenție? Putem în același timp să zicem că această declarație nu este completă

în sensul art. 296, și că judecătorii nu pot să îndeplinească lipsa prin suverana lor apreciere? Credem că nu mai încapă îndoială. Ca judecători nu trebuie să uităm situația, pe care de multe ori caută reclamantul să o menajeze.

Din punctele acestea de vedere, văzută chestiunea, credem că sentința trib. de Mușcel este juridică și întru cât a pronunțat achitarea iar nu stingerea acțiunii publice, credem că nu este cazul de a se face recurs în interesul legii după cum crede D-l profesor Tanoviceanu în adnotația sa¹⁾.

I. MĂNESCU

Judecător de ședință Trib. Gorj

Efectele dezistării reclamantului în acțiunea de calomnie

Adnotând sentința Trib. Bacău No. 1930/912 în revista de drept: *Jurisprudența în fișe*, An. II, No. 21 — prin care majoritatea hotărâse ca dezistarea (renunțarea) reclamantului la o acțiune în calomnie nu poate avea nici un efect asupra acțiunii publice — spre deosebire de minoritate care admitea în acest caz renunțarea «ca o prezumpție, care face totdeauna îndoelnică intențiunea delictuoasă a inculpatului» și deci trebuie achitat *de plano* — ajungeam și noi la concluzia că renunțarea reclamantului la o acțiune în calomnie nu înseamnă numai renunțarea la acțiunea civilă — ci, că și intențiunea delictuoasă a inculpatului lipsește, și că dacă nu se poate renunța la acțiunea publică (conf. art. 9 pr. pen.), dar față cu prezumpțiunea *ex facto*, că *affectus calomniandi* nu există, inculpatul trebuie achitat *de plano*, fără a mai recurge la alte dovezi materiale.

Trib. de Mușcel prin sentința No. 1031 din 2 Mai 1914 bazându-se pe aceste puternice considerente — într-o speță similară — spre deosebire de minoritate — achită. — Totuși distinsul nostru penalist d-l profesor I. Tanoviceanu, prin adnotația ce face acestei sentințe în *Curierul Judiciar*, An. XXIV, No. 14 din 22 Febr. a. c. se declară hotărât în contra părerii majorității, aprobând între altele și o decizie a Înaltei Curți de Casație din 1869!

Totuși noi, ne vom permite să expunem motivele, pentru care nu putem admite părerea contrarie.

1° *Ce înseamnă un delict de calomnie în sensul art. 294 codul penal?*

Imputarea unor fapte mincinoase, care dacă ar fi adevărate ar expune persoana căruia se adresează, la o

pedeapsă sau cel puțin la ura și disprețul cetățenilor. Prin urmare elementele constitutive ale delictului de calomnie sunt: 1) Imputarea unor fapte mincinoase, care dacă ar fi adevărate ar expune pe acela căruia se adresează la o pedeapsă sau cel puțin la ura sau disprețul cetățenilor;

2) Imputarea calomnioasă să se adreseze unei persoane determinate;

3) Publicitatea;

4) Intențiunea de a calomnia (*affectus injuriandi*);

5) Un prejudiciu moral sau material adus părții lezate¹⁾.

Ca atare, la calomnie, pe lângă elementele constitutive materiale sau externe (imputarea unor fapte mincinoase, adresate unei persoane determinate și în mod public) mai trebuie și două elemente constitutive morale sau interne: *știința agentului* că faptele imputate nu sunt adevărate și *intenția* de a aduce o vătămare pacientului (reclamantului)²⁾.

2° *Care e caracterul unei acțiuni în calomnie?* Acțiunea în calomnie este nediscutabil o acțiune personală. — «Personală», zice majoritatea Trib. Bacău în sent. citată «fiindcă nu se poate porni decât după plângerea părții lezate» — iar minoritatea din sent. Trib. Mușcel — adaugă: «deoarece dăusa persoana lezată este mai întâi în măsură de a decide dacă *ofensa* ce i s'a adus de către inculpat poate sau nu să o lezeze și să ceară justiției față de probele ce va aduce, pedepsirea inculpatului și daunele ce crede că i s'ar fi adus.

În vechiul drept roman, calomnia, care se confunda cu injuria, era o acțiune pur personală, sancționată mai întâi civilmente și toemai mai târziu pretorul a sancționat-o și penalicește³⁾.

În vechiul drept francez ea a fost considerată tot astfel; iar în actualul drept francez calomniei a fost substituită difamațiunea, prin legea dela 13 Mai 1882.

3° *În ce constă elementul intențional în materie de calomnie?* Intențiunea în materie de calomnie (*affectus calomniandi*) constă în știința inculpatului că faptele ce le impută părții lezate (reclamantului), în public, sunt mincinoase (neadevărate) și sunt pornite numai din sentimentul (spiritul) de a-i vătăma onoarea sau considerațiunea în fața concetățenilor lui sau a-l expune la o urmărire penală.

Intențiunea prin urmare în materie de calomnie, e o chestiune de fapt lăsată la suverana apreciere a instanțelor de fond, care nu poate rezulta decât din probe materiale sau din *alte prezumpțiuni de fapt*.

Cu alte cuvinte elementului intern: *jiğuirea*, *ofensa*, în persoana calomniată — îi corespunde intențiunea calomnioasă din partea inculpatului, ca o reacțiune morală, naturală.

Aceste două elemente coexistente să presupun în materie de calomnie, atâta timp, cât nu se manifestă prin probe materiale sau prin prezumpțiuni de fapt, că ele nu există, adică lipsesc.

Că astfel stau lucrurile e că: *proba cade* în sarcina inculpatului, deși după principiile generale proba ar trebui să o facă reclamantul: *probam incubit auctor*.

Românii ziceau: «*injuria ex affectu facientes convertit*» iar Portalis a proclamat în sânul *Conseil des*

¹⁾ P. detaliiu. V. Teza noastră de doctorat în științele juridice; Les délits des Presse dans la Législation roumaine. Paris. Arthur Rousseaux, 1912, p. 196 și urm.

²⁾ Cf. Repertuar general de jurisprudență română de Barozzi. Vol. I, p. 176. Bul. Cass. D. No. 103/95, p. 222 și 1221.

³⁾ Gr. P. T. Girard. Manuel Élémentaire de Droit romain, p. 391 și urm.

Anciens că «il n'y a point d'injure sans l'esprit d'injure» care se poate foarte bine aplica și în materie de calomnie⁴⁾.

Prin urmare judecata își poate forma convingerea nu numai din dovezile materiale ce și le administrează inculpatul, ci și din prezumțiuni de fapt, prin care se evidențiază lipsa de intențiune de a calomnia.

4° *Dezistarea (renunțarea) expresă a reclamantului într-o acțiune de calomnie, ce afectează asupra acțiunii.*

Dezistarea expresă la o acțiune în calomnie — din partea reclamantului — deja introdusă — și înainte de intrarea în cercetarea fondului — nu are repercusiune numai asupra acțiunii civile — ci și asupra celei penale — în sensul că renunțarea lui echivalează cu o *presumpțiune juris et de jure* — că, atunci faptele imputate în persoana sa nu mai pot avea un caracter calomnios, — că prin urmare nu i se mai poate atribui inculpatului o intențiune calomnioasă.

Când reclamantul, partea lezată — cea mai în drept să aprecieze caracterul ofensator — jignitor al faptelor imputate — vine în instanță și spune: «că nu-și mai susține acțiunea», asta echivalează într'un limbaj juridic că: faptele ce mi se impută nu le pot considera de natură calomnioasă, nu m'au ofensat — prin urmare nici cel ce mi le-a imputat nu l-a «făcut din spirit de a mă calomnia» — ca atare «face totdeauna îndoelnică intențiunea delictuoasă a inculpatului. Sau cum se exprima majoritatea Trib. Muscel «recunoaște implicit lipsa relei credințe a inculpatului».

Și această presumpțiune de fapt e de natură de a forma temeinic convingerea judecătorească asupra intențiunii inculpatului, fără a mai fi nevoie de alte probe materiale.

Nu se poate zice că nu s'a respectat art. 9 pr. pen.: dezistarea nu suspendă, nici oprește cursul acțiunii penale, ci constituie o presumpțiune juris et de jure în favoarea inculpatului.

Prin urmare în caz de dezistare expresă a reclamantului la acțiunea în calomnie, judecata trebuie să achite *de plano*, fără a mai procede la audiere de martori sau alte probe.

Obiecțiunea ce o face d-l Tanoviceanu, că prin acest mijloc s'ar putea transige asupra oricărei acțiuni penale, de pildă, în materie de furt, de înșelăciune etc. — nu ne pare destul de puternică.

Acțiunea de furt, nu poate fi considerată ca o acțiune personală — întrucât totdeauna furtul a fost considerat printre *delicta publica* a). Nu putem susține în mod serios că delictul de calomnie e dintre cele mai grave, cari pun în rizic siguranța societății și că prin urmare renunțarea părții lezate la integritatea efectelor acțiunii în calomnie, e contra intereselor ei b).

Dacă s'ar admite contrariul, am ajunge la această

anomalie: reclamantul prin renunțarea sa la acțiunea în calomnie — manifestă în mod evident că el nu se simte calomniat — și dacă tribunalul în contra acestei declarațiuni, procede la instrucția procesului, audiază martori — și din depozițiunile lor — se stabilește că într'adevăr inculpatul a spus cu rea credință faptele imputate — să se pedepsească inculpatul contra voinței manifeste a părții lezate, care nu s'a simțit calomniată, că prin urmare inculpatul n'a avut intenția de a-l calomnia, căci implicit recunoaște temeinic a afirmațiunilor lui. (V. C. Galați II, 10/95. Dreptul 69/95, p. 571).

Aceasta înseamnă a împinge interpretarea textelor până la jezuitism.

Din contră o *renunțare tacită* (de pildă neprezentarea reclamantului spre a-și susține acțiunea în calomnie) nu poate avea acelaș caracter, întrucât nu se poate cunoaște voința lui expres manifestată (V. Cas. II, 202/97, B. p. 577).

Dacă legiuitorul nostru a făcut din calomnie un delict *sui generis* — și nu l-a asimilat cu adulterul — e că a comis o inadvertență.

E. C. DECUSARĂ

Dr. în Drept, avocat

Craiova

NOTĂ. — Puține am de spus în privința celor scrise de d-l Decusară.

Mi se impută că am citat o deciziune a Curței noastre de casațiune din 1869; se relevă cu semn de exclamațiune această citare a noastră.

Autorii francezi citează asupra tentativei o hotărîre a Curței de Bordeaux din 1825 și alta a Curții din Nancy, din 1827, iar nouă nu ne va fi permis să cităm, în o jurisprudență mai săracă, o deciziune a Curței de casațiune din 1869, dată în *Secțiuni-unite*? Dar noi am mai citat în același sens și deciziunea mai recentă a cas. II, No. 202 din 1907.

Iar acum vom cită o altă deciziune în acelaș sens recentisimă, dată chiar în timpul când eu scriam articolul, cas. II, 409 din 6 Februarie 1915 *Curierul Judiciar* 1915, No. 40, p. 334. Prin urmare se vede că instanța supremă persistă în jurisprudența sa din 1869. Și foarte bine face, după părerea noastră.

Încă un punct voi releva din acest articol: acuzarea de iezuitism or de interpretare iezuitică a celor care susțin părerea contrarie d-lui Decusară.

Nu înțelegem ce rost are iezuitismul în discuțiunea controverselor juridice, când lupta e pur științifică și niciun interes personal nu există în discuțiune.

Dacă a susține că un calomniator nu trebuie să scape de pedeapsă prin ertarea și ajutorul plătit or gratuit al calomniatului, este un iezuitism, evident că Inalta Curte de casațiune împreună cu subscriitorul acestor linii sunt discipoli ai lui Ignatiu Loyolă. Dacă însă textul legii și o morală riguroasă impun soluțiunea aceasta, nu vedem pentru ce am fi acuzați de iezuitism.

⁴⁾ V. J. Gahier. La diffamation et la loi du 29 Juillet 1831. Paris 1893.

a) *Nota I. Tanoviceanu*. Oare, așa să fie? Iată ce zice Iuliu Clar, unul din cei mai mari dintre vechii penaliști: «Privata delicta sunt ea, quorum accusatio, vel persecutio regulariter non permittitur nisi parti lesae prout furium, damnum, injuria, arborum caesarum, bonorum raptorum, et hujus modi». I. Clari, Opera omnia sive practica civilis ac criminalis. 1636 Lib. V. § 1 No. 5.

Vedem dar că primul din delictete private citate de Iul Clarus este delictul de furt, iar d. Decusară ne afirmă că totdeauna delictul de furt a fost socotit printre delictete publice!

b) *Nota I. Tanoviceanu*. E ciudat să se considere delictul de furt mai grav decât cel de calomnie. Primul jignește o parte mai mică or mai mare din averea noastră, perdere care se poate repara, pe când cel din urmă lovește în reputațiune, cel mai scump din toate bunurile omului cinstit și perderea este adeseori ireparabilă.

În fond nu am nimic de adăugat. Am spus tot ce am crezut că trebuie spus în sensul părerii pe care o susțin în No. 14 *Curierul Judiciar* din acest an. Dacă nu am reușit să conving, or teza e slabă, or puterea mea de argumentare este prea mică, în amândouă cazurile mi se pare inutil a reveni. Iar rostul prezentei note a fost mai mult de a releva persistența jurisprudenței Curții noastre de casație, decât de a repeta încă odată cele spuse prin precedentul articol.

I. TANOVICIANU

O coincidență

Relativ la chestiunea credelui aparent

Se știe că jurisprudența română, alături cu cea franceză, consideră ca *valabile* vânzările făcute de moștenitorul aparent, către un cumpărător de bună credință.

Doctrina noastră însă (D. Alexandresco¹), M. A. Dumitrescu²), de acord cu cea franceză în mare parte, și cu jurisprudența belgiană, consideră ca axiome cunoscutele două adagii din dreptul roman: *nemo plus juris ad alium transferre potest, quam ipse habet* și *resoluto jure dantis resolvitur jus accipientis*, aducând la noi un argument mai mult în sensul lor, din dispozițiunile art. 565 pr. civ. și debaterile următoare în ședința camerei de la 8 Martie 1900, cu prilejul modificării codului de procedură civilă.

Argumentele invocate la noi, în favoarea valabilității înstrăinărilor făcute de către un proprietar aparent, sunt sprijinite în prim rând pe motive de echitate și economice—al circulabilității bunurilor; apoi interesul patrimoniului succesoral, cere ca cheltuielile necesare pentru administrarea celeilalte averi rămase pe urma decedatului, să fie făcute cu prețul prins din vânzarea unuia dintre imobile. Argumentele de text consistă din suprimarea la noi a art. 1599 din cod. civ. francez, care declară nulă vânzarea lucrului altuia, precum și din existența în codul nostru a art. 117 de la absență, art. 726 relativ la succesiunile vacante, 1557 de la mandat și 1607 în ce privește vânzarea lucrului altuia de către eredeii depozițarului.

Argumente de analogie se pot trage și din dispozițiile art. 7 din legea din 9 Mai 1904, după care sunt valabile concesiunile petrolifere provenind de la proprietarul aparent al terenului.

Considerațiunea de echitate era formulată în adagiul roman: *error communis facit jus*. — Pro-

fesorii de la Facultatea de Drept din Paris, A. Colin și H. Capitant³) i au găsit o altă explicație juridică, în principiile relative la responsabilitatea delictuală.

«Noi credem, scriu ei, că cea mai bună bază ce i s'ar putea da ar fi aceea care s'ar găsi în art. 1382 și 1383 cod. civ. francez (998, 999 civ. rom.).—Dacă greșeala săvârșită de către terții cari au tratat cu moștenitorul aparent este scuizabilă, moștenitorul adevărat, în definitiv este în culpă de a fi pricinuit, prin neglijența sa, situația de fapt generatoare a acestei erori. Terțul este mai demn de interes decât dănsul. Moștenitorul nu trebuie să fie admis să-i pricinuiască, nimicindu-i drepturile, un prejudiciu a cărui urmări ar trebui să le repare după principiile generale. Noi vedem în acest raționament și în jurisprudența relativă la moștenitorul aparent, ceva foarte analog cu mersul ideilor și cu exigențele practice cari au făcut să se admită în secolul al XVIII lea maxima: «In ce privește mobilele, posesiunea echivalează cu titlul».

Volumul I al cursului d-lor Colin și Capitant a apărut în 1914 și cum vedem autorii dau o justificare nouă și originală jurisprudenței franceze pe care o aprobă. Credința lor că argumentarea aceasta e nouă și originală, rezultă în mod evident din cuvintele: «*Noi credem*» cu cari se începe pasagiul citat mai sus.

Această explicație o găsim însă cu doisprezece ani înainte în decizia Inaltei noastre Curți de casație s. I. No. 110 din 15 Martie 1902⁴), în următorul considerent:

«*Considerând că echitatea cere ca paguba să fie suferită nu de acela ce a cedat unei erori comune, și pe care era în neputință de a o cunoaște, ci de acela ce are a-și imputa neglijența de a nu se fi prezentat ca moștenitor*».

Cum vedem e o simplă coincidență, sau mai bine zis o întâlnire de idei, care face onoare Inaltei noastre Curți de casație și pe care credem interesant să o semnalăm cititorilor acestei reviste.

EUGEN PETIT

Judecător, Tribunalul Fălcu

CURTEA CU JURAȚI DIN TELEORMAN

Seziunea din Noembrie 1915

Președenția d-lui M. A. BALȘ, consilier

Minorul D. Benu pus sub acuzare pentru comiterea unui delict

Minor. — Reprezentarea sa în justiție. — Cazul când el este pus sub acuzare pentru comiterea verii delict

³) Cours élémentaire de Droit civil français, tom. I, pg. 963.

⁴) *Dreptul*, 1902, No. 32 pag. 254 și *Curierul Judiciar*, 1902, No. 60, pg. 493-497, unde s'a publicat cu Nota a d-lui profesor D. Alexandresco, care critică soluția dată de Inalta Curte de casație.

¹) D. Alexandresco, III, p. 684.

²) M. A. Dumitrescu, Codul de comerț, II, pg. 101 și autorii francezi acolo citați.

și victima este constituită parte civilă — Necesitatea ca minorul să fie asistat de tutorele său care va trebui citat. — (Art. 390 și 408 C. civil).

1. Minorul are nevoie de a fi reprezentat de tutorele său înaintea unei instanțe corecționale, spre a putea răspunde la o acțiune în despăgubiri, când această acțiune se exercită concomitent cu acțiunea penală.

2. O cerere făcută de minor în interesul apărării, cu scop de a se citi și reprezentantul său, se impune a fi admisă atât pe considerațiunea garanțiilor de care nu poate fi lipsit și a consecințelor ce nu se mai pot înlătura cât și mai ales pe temeiul principiilor din dreptul civil ce au stabilit în favoarea lui cât mai multe formalități de protejare.

Curtea,

Având în vedere că în cauză este constituită parte civilă și că partea civilă înțelege să-și exercite acțiunea în despăgubiri contra tuturor acuzațiilor;

Având în vedere că acuzatul Dumitru D. Benu e minor și că nefiind înființată tutela, nu se găsește reprezentat în instanță prin reprezentantul său legal;

Având în vedere și cererea făcută de d-l avocat Florea Spănceană în numele clientului său Dumitru D. Benu, de a se amâna judecarea pricinii spre a se putea înființa tutela necesită de minoritatea acuzatului, că astfel apărarea la cererea de despăgubiri să poată fi completă făcută;

Având în vedere că potrivit dispozițiilor art. 390 și 408 c. civ., minorul este de drept reprezentat în toate actele stărei sale civile — fie judiciare, fie extrajudiciare — de tutorele ce i s'a ales de consiliul de familie, reprezentantul său legal, și că fiind vorba de o acțiune în despăgubiri, adică de o acțiune mobilă, tutorele este în drept de a exercita singur acțiunea indiferent dacă minorul este chemat în instanță, ca reclamant sau pârât;

Având în vedere că deși prin art. 8 din codul de procedură penală, acțiunea privată se poate urmări de odată cu cea publică înaintea instanțelor corecționale, nu e mai puțin adevărat că această acțiune rămâne supusă regulilor edictate de codul civil, atât în ce privește modalitățile de probațiune, cât și în ce privește celelalte condițiuni de exercitare ale acțiunii, deci implicit și în ce privește condițiunile ce cârmuesc ca formă și fond chestiunile de capacitate a părților litigante;

Că, așa fiind, cererea este întemeiată și Curtea cată a o admite;

Considerând că în sprijinul concluziunilor luate de d-l Procuror General, de a se procede la judecarea pricinii, — minorul neavând nevoie de a fi reprezentat de tutorele său spre a putea răspunde la o acțiune în despăgubiri, când această acțiune se exercită de parte concomitent cu acțiunea penală înaintea instanțelor corecționale — se pot invoca următoarele motive: 1) lipsa oricărei dispozițiuni din procedura criminală care să oblige ministerul public de a pune în cauză pe tutorele acuzatului minor, chiar de ar fi vorba de judecarea acțiunii accesorii a despăgubirilor civile; 2) despăgubirile civile fiind o consecință firească a delictului, urmează a se judeca potrivit regulilor și formelor pentru judecarea delictului însuși; 3) garanția suficientă ce incapacității ar găsi-o înaintea instanțelor corecționale sau criminale spre a se evita orice condamnățiune eventuală nedreaptă; 4) și în fine pentru minoritate, motivul special tras din textul art. 1162 c. civ., care refuzând minorului acțiunea în rescisiune contra obligațiunilor ce rezultă din delictul sau quasidelictul său, care ar face inutilă îndeplinirea formalităților cerute pentru o regu-

lată reprezentare în instanță a minorului, el fiind personal obligat prin culpa sa de daunele cauzate;

Considerând că în ce privește obiecțiunea trasă din lipsa oricărei dispozițiuni din procedura criminală care să oblige Ministerul Public de a pune în cauză pe tutorele acuzatului minor, ea nu este fondată pe singurul motiv că Ministerul Public fiind titularul numai a acțiunii publice, prin firea lucrurilor nu putea fi obligat la o măsură necesită de exercițiul acțiunii private, care interesând pretențiunile părții civile e supusă atât ca principiu, cât și ca mod de realizare; diligențelor părții civile, singură în drept de a statua asupra ei;

Considerând de asemenea că nici motivul tras din regula că accesoriul urmează principalului nu este fondat, întrucât legătura dintre cele două acțiuni fiind întemeiată pe dispozițiunile art. 8 și 381 din procedura criminală, urmează ca și judecata lor să se facă conform dispozițiunilor din aceste texte, cari sub nicio formă nu indică că în afară de chestiunea de concomitență a judecății s'ar mai deroga dela celelalte reguli și condițiuni edictate de legiuitorul civil pentru exercițiul acțiunii civile și de aceea unele instanțe și o parte din doctrină au fost nevoite ca să adauge acestei legături și o presumpție de majoritate pentru minorul ce a lezat prin delictul sau quasi-delictul său, sintetizată în formula: «minor in delictis major habetur», presumpție care nu corespunde nici unui principiu de responsabilitate civilă și care nu a fost consacrată de nicio text de lege;

Considerând că în ce privește obiecțiunea trasă din garanția suficientă ce incapacității o găsesc înaintea instanțelor corecționale sau criminale spre a se evita o condamnățiune eventuală nedreaptă, nu este de asemenea fondată, întrucât nimic nu ne îndreptățește să credem că interesele minorului vor fi mai bine apărute înaintea unei instanțe corecționale, ca înaintea unei instanțe civile unde dreptul comun face din prezența tutorelui o condițiune esențială pentru posibilitatea exercitărei acțiunii civile îndreptată contra minorului, chiar când această acțiune tinde la repararea daunelor cauzate prin un delict sau quasi-delict;

Că dacă ar fi garanția suficientă în ce privește calificarea legală a faptului, — calificare care se impune și pentru substratul acțiunii pur civile — totuși această garanție nu poate suplini o apărare completă cu privire și la alte chestiuni ce interesează în deosebi acțiunea civilă, cum ar fi quantumul obligațiunilor ce nasc în sarcina minorului, ca rezultat al delictului comis;

Că, mai ales, cererea de apărare a minorului prin reprezentantul său legal, e motivată de felul excepțional în care judecarea acțiunii civile urmează a se face, fiind necontestat că minorul în fața instanței criminale se găsește lipsit de garanția celor două grade de jurisdicțiune și e justificată de însuși principiul unei garanții complete, care deși presupune o suplinire prin apărarea din oficiu, nu poate totuși să împiedice o cerere care tinde la același scop, adică la o apărare deplină făcută conform principiilor stabilite de dreptul comun;

Că în fine, nici textul art. 1162 c. civ., care refuză minorului acțiunea în rescisiune contra obligațiunilor ce rezultă din delictul sau quasi delictul său, nu poate fi invocat, căci pe de o parte acest text vizează o obligațiune consimțită de minor în o deplină libertate și cu toate garanțiile necesare în ce privește modalitățile în care minorul se obligă — fiind stabilită în contra minorului numai chestiunea principală a existenței obligațiunii ce derivând din lege (art. 993 cod civ.), face abstracție de voința minorului — iar pe de altă parte nu poate să declare ca fără utilitate îndeplinirea tuturor formalităților cerute pentru validitatea obligațiunii, fiind vorba în acest articol numai de sancțiunea unei obligațiuni consimțită, iar nu de o derogățiune expresă la cele stabilite de legiuitor prin art. 390 cod civ., cu privire la felul și la condițiunile în care un minor poate fi obligat civilmente;

Că, de altfel, acest argument ar fi special pentru minori și în acest caz nu s'ar mai putea aplica și în favoarea altor incapabili, cum ar fi falitul care în părerea ce combatem e asimilat complet minorului în ce privește reprezentarea lui legală înaintea instanțelor corecționale și în legătură cu răspunderea lui civilă;

Că, prin identitatea motivelor trase din art. 1162 c. civ., și prin o perfectă analogie, îndepărtarea reprezentantului legal al incapabilului ar fi îndreptătită nu numai înaintea instanțelor corecționale, ci și înaintea instanțelor civile, destul să fie vorba de repararea unor daune cauzate de delictul sau quasi-delictul incapabilului, lucru ce nu s'a putut încă susține;

Că dacă art. 1162 c. civ. nu poate îndepărta fie pe cale de inutilitate fie pe cale de derogățiune principiile de drept comun cu privire la reprezentarea în instanță a minorului, poate din contră fi invocată cu succes în interesul unei largi protejiuri pentru interesul minorului cari cer să fie cu atât mai bine apărute cu cât sancțiunea textului îi refuză ori ce fel de acțiune contra obligațiunilor ce i sau fixat ca reparațiunea a prejudiciului cauzat prin faptul său penal;

Că, în orice caz, în speța noastră fiind vorba de o cerere făcută de minor în însăși interesul apărării lui, ea se impune a fi admisă atât pe considerațiunea garanțiilor or de care nu poate fi lipsită și a consecințelor ce nu se mai pot îndepărta cât și mai ales pe temeiul principiilor din dreptul comun cari au stabilit în favoarea lui cât mai multe formalități de protejiuire;

Că, în fine, chemarea tutorelui în instanță, poate fi justificată și de faptul unei eventuale cereri de daune interese, îndreptate de acuzat în contra părții civile conform art. 382 din procedura criminală, în cari caz pare nediscutată incapacitatea minorului pentru a formula și susține asemenea cereri;

Pentru aceste motive redactate de d-l judecător Hozoc, în neunire cu conclusiunile d-lui Procuror General, Curtea amână etc.

(ss) M. Balș P. A. Petrescu, D. Hozoc.

Grefier (s) A. Trifoescu

NOTĂ. — Aprobăm hotărîrea de față și ea soluțiune și mai cu seamă ea motivare îngrijită.

Ca fond ea admite opiniunea ce am susținut în Cursul nostru de Procedură penală (No. 92 p. 64), opiniune care este contrarie jurisprudenței. Ne pare bine când vedem că jurisprudența caută să se apropie de doctrină precum și doctrina este datoare să țină foarte multă seamă de jurisprudență și să caute să se apropie de dânsa. Și ne pare cu atât mai mult bine de această hotărîre, când vedem că la alcătuirea ei, dupe cum ne scrie trimițătorul hotărîrei «este un consilier de talia d-lui M. Balș», care, vom adăoga noi, nu este la prima hotărîre pe care a pronunțat-o, demnă de a atrage atențiunea.

Nu mai puțin însemnată este și motivarea hotărîrei, care face cinste judecătorului care a redactat-o cu multă grijă și erudițiune.

Astfel de hotărîri ne fac să sperăm că România cu materia juridică, va ajunge cu timpul să fie vrednică urmașă a Romei, și soră a Italiei.

I. TANOVICIANU

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI S. II

Audiența dela 5 Iunie 1915

Președenția d-lui D. A. MAVRODIN, consllier

Decizia corecțională N. 187

Amnistie. — Decretul Regal din 3 Oct. 914. — Cine poate beneficia de dispozițiile de grațiere ale acestui Decret?

Decretul Regal de amnestiere din 3 Oct. 1914 nu se poate aplica de cât numai acelorora cari au fost condamnați în mod irevocabil, de oare ce nu se poate executa grațierea de cât dacă pedeapsa este definitivă și irevocabilă.

Prin urmare, nu poate beneficia de Decretul de amnestiere un condamnat care se găsește că a atacat cu apel peste termen sentința Trib.

Curtea,

Având în vedere apelul făcut de d-l Prim-Procuror al Trib. Teleorman, în contra sentinței acelui tribunal cu No. 802/915;

Având în vedere că din lucrările dosarului se constată următoarele: inculpatul I. S. este condamnat de Trib. Teleorman prin sentința cu No. 2987/912, în lipsă, la o lună închisoare corecțională pe baza art. 332 și 333 c. p. și la 26 lei amenda, în contra acestei sentințe făcând opoziție, tribunalul prin sentința No. 4338/913, care a fost comunicată în ziua de 4 Martie 1914, a anulat opoziția, în contra căreia inculpatul făcând apel, această curte prin decizia No. 289/914, i l-a respins ca tardiv, de oarece el a fost declarat tocmai la 17 Martie 1914, adică peste termenul prevăzut de art. 198 proc. penală, de asemenea prin decizia No. 413/914, Curtea i-a anulat și opoziția ce-a făcut;

Având în vedere că nefăcându-se recurs de către inculpat în contra acestei din urmă deciziuni, s'a emis de către parchetul Tribunalului Teleorman, mandat de arestare No. 1628/915, în contra căruia inculpatul I. S., făcând contestație la executare, pe motiv că pedeapsa dată de tribunal prin sentința No. 2987/912 este definitivă, și că beneficiază de amnestierea acordată prin Înaltul Decret Regal No. 3228/914, iar Tribunalul Teleorman, prin sentința No. 812/915, constatând că faptul imputat contestatorului, intră în prevederile decretului de amnestiere, a anulat mandatul de arestare;

Având în vedere că menționatul decret, în art. 4 al. 3, arată că se iartă de închisoare cei condamnați până la 3 luni;

Având în vedere că executarea nu ia naștere decât atunci când hotărîrea ori deciziunea nu mai poate fi atacată, nici pe cale ordinară, ca opoziția și apelul și nici pe calea extraordinară a recursului în casație, adică numai atunci, când condamnarea a devenit irevocabilă; că dar, prin acest decret, nu se înțelege decât numai cei condamnați în mod irevocabil, de oarece conform art. 93 nu se poate executa grațierea, decât dacă pedeapsa este definitivă și irevocabilă;

Având în vedere însă că tribunalul nu putea să atribute caracterul de hotărîre definitivă și irevocabilă, de oarece inculpatul declarase apel în contra ei, indiferent dacă apelul era sau nu declarat în termen, asupra căruia urma să pronunțe Curtea deciziunea sa;

Că, astfel fiind, Tribunalul hotărînd că grația s'a acordat și acelorora a căror condamnățiune nu devenise irevocabilă, dă greșit o asemenea interpretare decretului regal de amnestiere, așa că în acest caz apelul făcut de d-l Prim-Procuror al Trib. Teleorman, devine fondat și cată a se admite și a se reforma în totul sentința Trib. Teleorman s. I. No. 812/915 și a se respinge ca nefondată contestația făcută de I. S. la executarea mandatului No. 1628/915, emis de parchetul Teleorman, etc.

(ss) D. Mavrodin; I. Coandă; Em. Miclescu.

NOTA.—Înalta Curte de casație s. II, prin de-

cizia penală 719 din 9 Martie 1915, a hotărât că acele cari se găseau în termen, la data decretului de grațiere, să atace cu recurs hotărârea de condamnare, nu pot beneficia de acel decret, întrucât recursul în materie penală, suspendând executarea, nu există o hotărâre de condamnare irevocabilă.

Imprejurarea că cei condamnați, zice înalta Curte, n'au uzat de calea recursului, nu poate avea nici o însemnătate, căci ceea ce importă a se ști este dacă la data când a intervenit decretul, condamnățiunea era irevocabilă, adică dacă ea se putea executa. P. ST. ST.

TRIBUNALUL JUDEȚULUI TELEORMAN, S. I

Audiența dela 5 Martie 1915

Președenția d-lui C. I. NACIAN, Prim. președinte

Sentința penală No. 802

Amnestie. — Decretul Regal din 3 Oct 914. — Dacă se poate aplica și acelor cari fiind condamnați au atacat cu apel peste termen sentința Trib. — Soluție afirmativă.

Deși apelul contestatorului era pendinte înaintea Curții de apel la data decretului de amnestie, totuși întrucât sentința Tribunalului n'a fost apelată în termen, se consideră că această sentință rămăsese definitivă la 9 Dec. 913 și ca atare condamnățiunea intră în prevederile Decretului Regal de amnestiere din 3 Oct 914.

Tribunalul,

Asupra contestații făcută de I. S., în contra mandatului de arestare No. 1628/915, emis de parchetul local, în executarea sentinței penale No. 4338/913;

Ascultând pe contestator, prin avocatul său, în susțineri și pe d-l Procuror, în concluziuni;

Având în vedere că, prin contestația de față, condamnatul tinde la anularea suszisiului mandat de arestare, pe motiv că intră în prevederile decretului de

amnestiere No. 3228 din 3 Octombrie 1914, publicat în Monitorul Oficial No. 151 din 4 Octombrie 1914;

Având în vedere că, prin art. 4 din acest decret sunt erțiți de pedeapsă toți cei condamnați la închisoare, până la 3 luni;

Având în vedere că contestatorul I. S., prin sentința penală cu No. 2987/912, a fost condamnat la o lună închisoare, că în contra acestei sentințe, făcând opoziție i s'a anulat prin sentința No. 4333 din 29 Noembrie 1913; că, atacând și această sentință cu apel, Curtea de apel din București s. II, prin decizia No. 289 din 3 Octombrie 1914, a respins apelul ca tardiv, decizie care a fost opoziată de inculpat, iar opoziția anulată prin decizia aceleiași Curți cu No. 703/912, dec. 914;

Considerând că, deși apelul contestatorului I. S. contra sentinței No. 4338/913, era pendinte înaintea Curții la data decretului, totuși întrucât sentința n'a fost apelată în termen, Tribunalul consideră că această sentință rămăsese definitivă dela 9 Decembrie 1913 și ca atare condamnățiunea intră în prevederile decretului No. 3228 din 3 Octombrie 1914;

Că, astfel fiind, contestația găsindu-se fondată urmează a se admite, etc.

(ss) C. I. Nacian, V. M. Gabrielescu.

Lotă și motivele de apel ale d-l Prim. Procuror Trib. Teleorman

«Contra sentinței 4338/913, ce se execută, făcându-se apel, ce se găsea pendinte în fața Curții, la data înaltului Decret de grațiere No. 3227/914 ea nu poate fi socotită ca sentință definitivă și deci nu e prevăzută de înaltul Decret.

«Instanța de apel era investită și legată; tribunalul nu putea cerceta, dacă apelul, urmat apoi de opoziție, era regulat sau neregulat ori tardiv, ca de aci să tragă concluzia că sentința 4338/913, se găsea definitivă, pentru că nu era posibilitate să fie reformată de instanța apelativă, întrucât apelul era tardiv

«Apelantul ar fi avut poate puțința să demonstreze că apelul e regulat și în termen și în acest caz să cerceta și fondul procesului și astfel sentința avea posibilitatea să fie modificată.

Prim-Procuror (s) P St Stoica.

REZUMATELE JURISPRUDENTEI INALTEI NOASTRE CURTI DE CASATIE

CASAȚIE S. I

Recurentul G. I. Sava prin d-l avocat P. Poni.

Intimata Tina Buzuriiu prin d-l avocat Câmpeanu.

Timbru. — Apel. — Amânarea lui de trei ori după cererea părților. — Nedepunerea unei noi taxe de apel. — Respingerea lui ca netimbrat. — Casare. — Art. 93 pr. civilă.

Se violează articolul 93 pr. civ. când în loc să scoată după rol un apel ce fusese amânat de trei ori, după cererea părților, fără să depună o nouă taxă de apel, Tribunalul respinge acel apel ca netimbrat. (Cas. I, decizia 457 din 7 Septembrie 915, prin care s'a casat sentința Trib. Mehedinți, s. II, No. 49/915).

CASAȚIE S. II

Recurentul G. Irimescu prin d-l avocat Străinescu.

Ministerul Public prin d-l Procuror M. Vidrașcu.

Calomnie. — Elementele delictului. — Rostirea în public. — Motivarea hotărârei.

Rostirea în public fiind unul din elementele constitutive cerute de lege pentru existența delictului de calomnie, instanța de fond este datoare să constate în deciziunea sa fapte, circumstanțele ori locul unde de-

lictul a fost comis și din care ar rezultă acest caracter de publicitate cerut de lege, nefiind suficient a declara că inculpatul a rostit în public cuvintele calomnioase ce i se impută. Această îndatorire a instanțelor judecătorești de a-și motiva hotărârile, le este impusă tocmai pentru ca și Curtea de casție să poată controla consecințele legale pe cari instanțele de fond le trag din faptele constatate de ele în m.l. suveran. (Cas. II decizia No. 1945 din 2 Septembrie 915, prin care s'a casat decizia Curți de Apel Buc. s. III, No. 121/915).

CASAȚIE S. III

Recurenta Administrația financiară Fălciu prin d-l avocat Al. Zeuceanu.

Intimatul Const. Cosma lipsă.

Taxa de 3% pe salariu. — Avocat care primește leafă dela o societate. — Impunerea lefii cu 3%.

Avocații cari primesc retribuție periodică mai mare de 200 lei lunar, pentru serviciile ce prestează unei societăți ca avocat, sunt supuși la taxa de 3% asupra salariului. (Cas. s. III, decizia fiscală No. 200 din 5 Iunie 1915, prin care s'a casat decizia Comisiei de apel din județul Fălciu No. 67/915).